

Ko atnesa migla

(Excerpt in Latvian)

Translated by: Māra Gredzena

Contact of the translator: mara.gredzena@gmail.com

3.

Kad viņš beidzot nonāca pie laternas, kas blāvi izgaismoja vientuļas sētas pagalmu, jau bija pavisam satumsis. Viņš spēja izšķirt tikai tumšo, saplaisājušo salmu jumta aizmuguri, pret kuru slējās saimniecības ēka. Tas, kas viņam visu laiku spīdēja, bija šīs pagalma daļas iekšpuse. Kādā atvērtā kūtī vai darbnīcā pie griestiem karājās petrolejas lampa. Tad šķita, ka mājinieki, neskatoties uz krēslu, vēl nesēdēja rokas klēpī salikuši. Tomēr viņš varēja tikai nojaust, vai viņi ir pie lopiem, vai viņus kas cits turēja nomodā. Jo pat pēc tam, kad viņš jau bija iegājis gaismā un atkal nedroši stāvēja zem gaismas, neviens pats nebija redzams. Tāpēc viņš paskatījās apkārt, klausījās un nogaidīja. Telpa, kurā dega gaisma, visticamāk, bija kalve. Kamīna kvēpu rīkle mirdzēja tās dziļumā, un pie laktas plauktos mētājās un karājās melni instrumenti. Viņš domāja, vai šī nevarētu būt tā kalēja darbnīca, par kuru viņam bija stāstīts - un viņš gribēja to uzzināt pēc iespējas ātrāk. Bet šeit kā nolādēts, pagalmā joprojām nebija neviena, un aiz sienām nebija kustības. Viņš piesita kājas pie zemes, lai nokratītu dubļus no izmērcētajām kurpēm. Tā kā tie joprojām turējās pie kurpēm, viņš mēģināja tās noslaucīt zālē. Beidzot viņš padevās un gluži tāpat, dubļains un izmircis, viņš pakāpās uz lieveņa līdz vienīgajām durvīm. Viņš pieklauvēja - un tad pāris reizes stiprāk. Kad vēl joprojām neviens neatbildēja, viņš jau pavisam nepacietīgs ķērās pie lielā durvju roktura. Durvis bija aizslēgtas.

Viņš aizvēra acis un sabruka ar muguru pret sienu.

Tas viss bija pārāk traki, tiešām! - viņš vairs ne gribēja, ne varēja sev pajautāt.

Uz staba, zem salmu jumta virs tā, karājās pakavi.

Tie bija dažāda lieluma - sākot no cilvēka plaukstas izmēra un beidzot ar pavisam milzīgiem -, un daži no tiem bija nonēsāti līdz pēdējam. Tieši blakus viņam pret balstu bija atstutētas ecēšas. To garie zobi bija kā nolaižīti un mirdzēja kā ļauni šķēpu gali. Virs pagalma no ieejas līdz smēdei bija novilkts vads. Uz tā kā mirusi karājās smaga suņa ķēde. Suns, kas to visticamāk saplēsa, jo ķēdes galā nebija āķa vai kaklasiksnas, par laimi, nebija nekur redzams. Bet vai tas varētu nozīmēt arī to, ka viensēta patiešām tika pamesta!? Tomēr viņam, neraugoties uz visu, bija lemts gaidīt. Viņš neuzdrošinājās domāt, ka tagad atkāpsies naktī un nezināmajā. Viņš arī nevarēja ielauzties tieši tāpat, nezino, kur tad īsti ir nonācis. Turklāt: tik ļoti, cik viņš gribēja pajumti un siltumu, tik ļoti baidījās no šīs mēmās un nedzirdīgās iekšienes. Un tās atkal bija tās dīvainās, līdz šim nezināmās bailes, ar kurām viņš jau cīnījās līdzenumā. Bailes, kas rodas no sajūtas, ka kāds viņu vēro, priecājas par viņa apjukumu un vilina viņu arvien tālāk slepenībā un nespējībā. Tajā pašā laikā pastāv arī bailes, ka viņš tagad nespēs pretoties, ka šīs šausmas viņu pārņems un tracinās. Tad, protams - vai viņš vispār varētu atgriezties virsējā, kur bija paslēpts čemodāns, un vai viņš vispār nokļūtu Mokušā? Tas ir tieši tas, ko viņš tagad visvairāk vēlējas. To viņš vēlējas vairāk nekā jebkad agrāk. Jo tieši šajos nemierīgajos brīžos viņš lēnām saprata, ka vairs to nevar izdarīt viens pats un galvenokārt ne bez Dieva žēlastības. Ja pirms dažām dienām viņš pilnībā neticēja tēvam Jonifācijam, ka tikai Mokušs var būt viņa grēku nožēla, tagad viņš arvien vairāk uzticējās iespaidam, ka Mokušs patiešām ir viņa liktenis. Tāpēc bija nepieciešams izturēt un cinsties. Bija vērts vismaz mēģināt. Tāpēc, bez šaubām, viņam neatlika nekas cits, kā atkal saskatīties ar visu šo tagadējo un svešo. Bet, kad viņš atkal pacēla galvu, meklējot jaunus spēkus šajā apziņā, viņam šķita, ka kaut kas tur tumsā kustās...

Jā!

Viņš piecēlās un piemiedza acis.

Tur joprojām kaut kas bija. Un nāca pa pagalmu viņam pretī. Un izdeva kādu skaņu.

Mmmmū! atskanēja.

Ej tu nost – Jons Urskis izslējās – *govs!?*

Un tā patiešām bija govs. Viņai blakus gaismā, kas no smēdes krita pāri pagalmam, parādījās kārnis un kuprains vecis. Ap viņa plaukstu bija aptīta pavada, atstājot labu gabalu biezās virves, ar kuru viņš bija aplicis ap dzīvnieka kaklu. Jebkurā gadījumā viņš izskatījās viss tāds satracināts, it kā viņš kaut kur tumsā būtu pamatīgi cīnījies ar govi. Bet dzīvnieks, gluži pretēji, izskatījās pilnīgi slinks un uzticīgs. Viņa pat nemaz nereaģēja uz sitieniem, nemaz nerunājot par ātrāku iešanu. Viņa tikai laiku pa laikam pagrieza galvu, it kā tikai ar pēdējiem spēkiem turētos kājās. Un tad viņas lielās acis šķīta vēl lielākas. Jons Urskis domāja, ka šīs ir skumjākās acis, ko viņš jebkad redzējis. Lai gan skumjas nebija vienīgais termins, ko es varētu izmantot, lai tās aprakstītu. Viņam pat nedaudz šķīta, ka govs tūdaļ sāks raudāt... Un vecais vīrs, vēl nežēlīgāk, šoreiz to klapēja ar dūri, ka tā piegāja pie sienas, un tad pavisam īsā pavadā piesēja viņu pie staba smēdes priekšā.

Jons Urskis noklepojās un devās uz nojumes pusi. Vecais vīrs, kurš tagad pavisam noteikti bija viņu pamanījis, pat nepagrieza galvu. *Es jau nobrīnījos, ka nekur nav neviena,* viņš izmēģināja savu balsi,

pie reizes arī atvainojās, lai izskaidrotu apmulsumu.

Vīrietis pat nepaskatījās uz viņu. Viņš paberzēja plaukstu, ar kuru līdz šim bija savilcis un šūpojis pavadu. Varēja dzirdēt, kā nokrakšķ viņa locītavas. *Es tev vēl parādīšu!* viņš nočukstēja pret govi. *Tu vēl dabūsi man redzēt!* viņš jau gandrīz atkal viņai iegāza. Tad, noberzējis zoles pāri sliekšnim, lai notīrītu dubļus, viņš iegāja darbnīcā.

Jons Urskis vienkārši stāvēja tur pie sienas un vairs nezināja, ko darīt. Vai tiešām svešinieks bija tik nikns, ka viņam nekas cits vairs neinteresēja? Vai arī viņš bija tik ļoti iegrimis savos nodomos, ka tiešām bija kurls un akls? Bet vienalga - kas gan cits atlika - kā mēģināt atkal viņam tuvoties. *Es vienkārši gāju uz gaismu!* viņš sacīja skaļāk. *Tā bija vienīgā zīme visapkārt!* viņš paraustīja plecus, un izpleta plaukstas. *Pretējā gadījumā es noteikti būtu iegājis.*

Tātad govs nav tava? vecais vīrs noraustījās, un beidzot paskatījās uz viņu.

Mana? viņš bija apdullis, skatīdamies niecīgajās, dīvaini pelēcīgajās acīs.

Man tā izlikās! tas atmeta. *Un kāpēc gan man tā neliktos?* viņš atkal noliecās un ņēmās tīrīt kurtuvi. Acīmredzot viņš bija iecerējis to iekurt...

Tātad jūs domājat, ka tas varētu būt mans dzīvnieks, Jons Urskis uzsvēra. *Tātad tas nav arī jūsu?* - viņš bailīgi piebilda.

Kur, nu! viņš īsi viņu uzlūkoja. *Viņa jau no paša rīta te mauj!* viņš nikni nometa bluķi. *Tepat pie loga jau bija pielīdusi,* kad viņai šķīta, ka es viņu neredzu!

Bet, kad paņēmu pātagu, viņa aizbēga, bāba tāda! Un viņa atkal māva un ganījās tur lejā! *Kā gan cilvēks pēc šī visa uzreiz nevarēja saprast, cik ir pulkstenis?*

Jons Urskis klusēdams piekrita, kaut arī nesaprata. Vecais vīrs acīmredzami stāstīja par kaut ko tādu, kas viņam šķīta pašsaprotams. Tāpēc viņš vairs nedomāja tērēt vārdus. Viņš iekrāva visus šos lielos bluķus kurtuvē un pēc tam ar galdnieka cirvi sacirta skalus. Tajā pašā laikā viņš turpināja murmināt bārdā un laiku pa laikam nolamāja arī govi. Jonam Urskim, kurš lēkāja viņam apkārt kā kucēns, tagad atkal sala. Viņš tikai gaidīja, kad vīrelis beidzot iekurs uguni. Bet tas velns tagad ņēmās nokopt ap laktu un viņam bija vienalga bar viņa klabošajiem zobiem. Šķiet, ka viņš arī nemaz nesteidzās. Visas viņa prasmīgās un bez šaubām ierastās darbības pārvērtās par sava veida rituālu ainu, kad bija nepieciešams pārdomāt un detalizēti sagatavoties. Šāda rūpība ir raksturīga visiem labajiem meistariem, jaunpienācējs to zināja, bet tagad viņš nevarēja saprast, kam vīrietis patiesībā gatavojas. Vēl vairāk viņam šķīta, ka vecais plāno dzīvnieku nokaut. Pēc ilgas vilcināšanās viņš arī viņam par to jautāja.

Pirmo reizi vīrietis patiešām iztaisoja salīkušo muguru un ieskatījās tieši acīs. Viņa

vecišķajā sejā, kas bija grumbu un krunku izvagota, vienlaikus parādījās izbrīns un pieklājīgs izsmiekls. *Jūs gan patiešām esat vakarējais!* šaurās un drebošās lūpas savilkās smaidā. *Es pat jau sāku prātot, vai neesat nācis man palīgā.*

Bet, ja es jums saku, ka es tikai ienācu, viņš steidzīgi runāja. *Es gribēju prasīt ceļu, bet tad nakts mani pārsteidza...* viņš mēģināja atkauties no piedāvājuma. *Pat tagad es gribētu iet, ja jūs varētu man vienkārši paskaidrot, kur nokļūt līdz Mokušam!*

Mokušam? tas nobrīnījās.

Jā, viņš pamāja.

Un tieši uz Mokušu? viņš bija - tas tiešām bija acīmredzams - diezgan pārsteigts.

Jā, viņš atkal varēja tikai pamāt ar galvu. *Es visu dienu meklēju ceļu uz turieni.*

Tagad vecais novērsās un ilgi neko neteica. Tad viņš vienkārši atkal pagriezās un iesmējās sejā. *Bet, ja jūs patiešām bāzīsieties tur lejā,* viņš kaut kur pamāja. *Bet, ja tā ir taisnība,* viņš teica mainītā balsī. *Tad, piemēram, pagaidiet, kamēr es viņu godīgi apkaļu - viņš norādīja uz govī - un tad, manis pēc, jūs varat vienkārši ar viņu jāt! Viņa tik un tā tur steigsies! Jo kur gan citur viņa, večiņa, dotos?*

[...]

7.

Mācītājs Jons Urskis ar kausiņu apbrauca pa apakšu – bet lielā bļoda bija gandrīz tukša. Tas lika viņam nodrebēt, lai vienā rāvienā nomestu karoti un atgrūstu šķīvi. Rakstvedis Lanščaks tikai uzmeta skatienu apgrauztu zosu kaulu kaudzei un tikai pasmaidīja. Kā runāja, tā ēda. Un tomēr - likās - viņiem ar to nepietika. Par laimi, saimnieka nelaiņā sieva vairs nedomāja vēl ko nest.

Tad pēc tam kas? mācītājs nopūtās.

Tad, jā! rakstvedis atturējās. *Tad vispirms nāca vēstule.*

Un tajā Magdas balss, ka gaidot bērniņu.

A -!? Jons Urskis tagad atraugājās.

Jā, jā! tas vairākas reizes pamāja ar galvu. *Marika Straja pat apgalvoja, ka šīs vēstules nav. Un ka tās bija visas - nav nemaz skaista un nemaz, nemaz patīkama.*

Mācītājs atkal atraugājās un knapi norija vēmienu.

Vai viņu tik ļoti sarūgtināja vīrieša stāstījums, vai arī viņš ir pārēdies zosu taukus? Bet vienalga - viņš to tagad varēja sajust gan vēderā, gan krūtīs un rīklē. Jutās tā, ka varētu pārsprāgt. Tāpēc viņš apsēdās, tupēja un rīja tukšu gaisu. Bet tad tas visu tikai pasliktināja.

Vai tas jums nav labs darbs? rakstvedis bija noraizējies.

Nē, nē, viņš noliedza. *Tikai prātoju - viņš sarauca uzacis - bet kā: vai viņa gaidīja viņa bērnu?*

Aha! Lanščaks tagad pamirkšķināja. *Es jau jums teicu, ka mēs varētu vairāk parunāt!* viņš paraustīja plecus. *Tikai kurš to īsti zinātu? Bet atkal - viņš pēc tam pakasīja pliko pauri -, jo tas nebūt nav galvenais! Ar laiku Marika Straja atrada tīstokli uz sliekšņa.*

Mācītājs Jons Urskis piecēlās un saķēra vēderu. Viņš jutās drausmīgi un nepanesami, bet viņam tas bija jādzird. *Tīstokli?* viņš noelsās. *Jā, bet kas tas ir - tīstoklis?* - viņš jautāja, kaut arī kaut kā jau nojauta.

Protams, tajā atradās mazulis! stāstītājs pamāja.

Tagad vēderā tā sagriezās, ka viņš sastinga. No vēdera nākošā vaidoša sajūta pārgāja visā ķermenī un sākumā neļāva vispār kustēties. Bet, kad viņš saprata, ka tiešām būs jāvemj, bija par vēlu. Viņš abām rokām paķēra tukšo trauku, no kura viņi iepriekš bija ēduši, un vēma tajā. Pēc tam viņš vēlreiz saspringa un tā atkal un atkal. Šo nerimstošo krampju priekšā viņam acīs sariesās asaras, un viņš pilnībā zaudēja elpu, tā, ka redzēja sev apkārt tikai tā, it kā viņš vērotu

no sapņa. Vīrelis lēkāja un plivinājās viņam apkārt, un viņa sieva stāvēja durvīs un kļiedza pilnā kaklā. Viņas šausmas izklausījās pēc liela, nereāla un nezināma putna čivināšanas. Un viņa bija pilnīgi izmainījusies - satricināta un nikns kā pūķis...

Man jau tā likās, ka jums nebūs labi, kaut kur teica rakstvedis. Bet tagad viņam jau bija labāk.

Un viņam vispār bija pilnīgi vienalga.

Viņš apsēdās uz polsterēta krēsla un aizsedza seju ar sakrustotām rokām. Viņš domāja par tūkstoš lietām vienlaikus un vēlējās uzdot tikpat daudz jautājumu. Bet kaut kā viņam vēl nebija spēka to visu pārdomāt. Vecais stāsts, bez šaubām, viņu sarūgtināja. Un viņa neskāra viņu mazāk nekā tas, kas notika šajās dienās ap viņu. Galu galā - galu galā: vai rakstvedis arī neteica, ka viss sākās toreiz? Bet kas: viss? Vai mīlēt un ienīst bija grēks? Vai viņa izglāba nāvi vai dzīvību? Vai tas izraisīja Dieva vai Velna likteni? Vai notika kaut kas pavisam cits, un varbūt tikai nejauši?

Vai jūs, Lanščaka kungs, tam ticat? viņš jautāja.

Kam? tas viņam atbildēja diezgan tuvu.

Visam viņš izvairījās skatiena. Ka tas tiešām bija - tas. Ka tiešām bija bērns. Un ka viņa viņu šantažēja...

Jūs zināt - pat ja es negribu -! čukstēja rakstvedis. Bērns tomēr uzauga un ir šeit vēl šodien. Tagad - vai nelaiķa mācītājs Janošs Talabers tiešām bija iecerējis viņu noslīcināt? Vai tiešām viņu izglāba tikai draudzes meitenes Marikas Strajas labā sirds, kas viņu vienkārši pieņēma par savējo? Bet mēs to, iespējams, nekad nezināsim. Un tāpēc mēs varam turpināt domāt katrs pa savam.

Bet kā -? tas viņu pārņēma. Kā ar Magdu? viņš vienkārši mēģināja vēlreiz.

To jau es saku! viņš pietuvojās. Ir neskaitāmi stāsti - un tagad tikai par tiem, kuriem vēlaties ticēt. Vai arī viņa joprojām ir dzīva un kaut kur aiz kalniem joprojām nerimstoši raud? Vai arī ir tā, ka, tāpat kā abi viņas vīrieši, viņa jau sen ir citā saulē? Vai arī kaut kur šeit, starp debesīm un zemi, joprojām klīst un izkaisa savas dusmas pār mums?

Mācītājs Jons Urskis tagad tikai paskatījās prom un izberzēja acis.

Un kam jūs ticat? tad viņš atkal jautāja.

Es -!? rakstvedis nopūtās. Es, protams, uzskatu, ka tā patiešām ir viņa. Kāpēc, jūsuprāt, kāpēc viņš tā pie jums pieķēries un kasītu kaudzi šai nelaimīgajai baznīcai?

Pagaidiet -!? viņš satvēra to aiz aukstās palmas. Kā - viņa?

Viņa, rakstvedis izdvesa. Ir tā, kuru migla atnesa.

